

РОЛЬ ІНСТИТУТУ БІОЕТИКИ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА БАЗИЛЕВИЧА У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Розглянуто процес становлення Інституту біоетики імені Ярослава Базилевича

Rассмотрено процесс становления Института биоэтики имени Ярослава Базилевича

Becoming Institute of bioethics of the name of Yaroslava Bazylevycha is considered

У відповідальний час морально-політичного становлення України, коли важливим є духовне оздоровлення нації, вагому роль відіграють суспільні і етичні науки, однією з яких стала біоетика.

На рівні державних освітніх програм поступово впроваджується предмет “Біоетика”, однак біоетичне мислення ще не стало надбанням не тільки широких верств населення, але не одухотворило працю і творчу думку багатьох представників науки і освіти. При проведенні різноманітних заходів, пов’язаних з впровадженням біоетики, критерій поведінки організаторів і учасників повинен зводитися до підйому моралі і становлення принципів персоналістичної біоетики, наріжним каменем дійства має бути безкорисність. Фахівці повинні володіти відповідним рівнем знань в галузі персоналістичної біоетики, яка є онтологічно обґрунтованою; мати належну фахову підготовку і, особливо, рівень духовності. І тільки тоді вони матимуть моральне право взяти на себе сміливість впроваджувати не тільки саму ідею, а й даний предмет в життя. Молодь, а особливо студентство, як найкращий індикатор, безпомилково усвідомлює відмінність і дає належну оцінку як прогресивному, так і всьому негативному у становленні однієї з найсучасніших галузей науки.

У Львові на базі Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України та Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького у 2000-2001 рр. створений Інститут біоетики імені Ярослава Базилевича, який був зареєстрований 28 серпня 2001 року (Успення Пресвятої Богородиці), а урочисте відкриття його відбулося 21 вересня 2001 року (Різдво Пресвятої Богородиці). Інститут увійшов до складу Світової федерації інститутів персоналістичної біоетики, створеної в м. Римі 9-10 червня 2003 року. Перший етап становлення Інституту біоетики зроблено. У зв’язку з фінансовими труднощами ми зупинилися на роботі кабінету біоетики.

Його засновники, маючи великий досвід роботи, ведуть активну громадську діяльність в різних регіонах України та за її межами. Робота проводиться в багатьох напрямках, що відповідає організаційним засадам закладу, як громадської організації.

Основним напрямком роботи вважаємо просвітницьку діяльність зі студентською молоддю (читання лекцій; підготовка до Сповіді і Причастя, що відбуваються після закінчення занять; організація і проведення студентських конференцій, вечорів, участь студентів у творчих виставах на теми біоетики тощо).

Методична робота

Пошук форм і методів втілення ідей, народжених під час заходів, призвів до створення цілої галереї стендів з «Біоетики», виготовлених руками студентів, які є окрасою Кабінету біоетики у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького. Відкриття вищеназваного Кабінету біоетики стало значною подією у впровадженні основних ідей персоналістичної біоетики. З цього центру поширюється і освітня робота серед населення не тільки західних областей, а й інших регіонів України. Заняття з біоетики протягом 1998-2006 навчальних років пройшли апробацію на кафедрі організації і управління охороною здоров’я як під час навчальних циклів, що проходили у Львові, так і під час виїзних циклів у райони Львівської області, західні області України, Херсонську область та Автономну республіку Крим.

Соціологічне опитування серед студентів та курсантів за спеціальністю “Організація і управління охороною здоров’я” засвідчило цілковиті позитивні результати ставлення респондентів до вивчення біоетики, при цьому студенти-респонденти підтвердили абсолютну доцільність введення біоетики як обов’язкового предмету. Виконані дослідження свідчать про важливість біоетики у формуванні майбутніх фахівців лікарської та фармацевтичної справи.

Виконано методичні розробки занять (2 лекції, 4 практичні і 1 семінарське заняття) для слухачів циклів тематичного вдосконалення, передатестаційних і спеціалізації за спеціальністю “Організація і управління охороною здоров’я”.

Основною метою Інституту біоетики імені Ярослава Базилевича є розширення діяльності як громадської організації, а в перспективі створення на його базі навчально-методичного центру біоетики.

У зв'язку з цим розроблено навчальні плани і програми з курсу біоетики згідно нових вимог ЦМК МОЗ України. Планується видання для студентів і слухачів-організаторів охорони здоров'я циклів тематичного вдосконалення, передатестаційного і спеціалізації методичних розробок з курсу біоетики, які на даний час знаходяться в роботі.

Розроблено навчальні плани та програми з елективного курсу "Біоетика" для студентів II курсу фармацевтичного факультету і як обов'язкового предмету навчального плану для студентів III курсу стоматологічного факультету.

Розроблено типову державну програму курсу «Біоетика» Міністерства охорони здоров'я України для студентів V курсу медичного факультету вищих навчальних закладів IV рівня акредитації.

Виконано методичні розробки лекційних, практичних та семінарських занять з біоетики, деонтології в медицині та християнської етики для курсантів циклів спеціалізації, передатестаційного та тематичного вдосконалення за спеціальністю "Організація і управління охороною здоров'я".

В даний час проводиться робота над виданням посібника з питань біоетики.

Кабінет біоетики був задуманий як методичний центр впровадження біоетики не тільки в навчальний процес, але і в практичну діяльність майбутніх лікарів і фармацевтів. Обладнання і оснащення кабінету продумані і робота його організована так, щоби включити не тільки слухові, а й зорові сенсорні системи слухачів. Цьому сприяють також демонстрації навчальних фільмів, які краще, ніж будь-яка текстова література, засвоюються студентами. Методично зумовлені і проведення навчально-ігрових занять, де у вигляді постановок п'єс, сцен з життя ненав'язливо і повчально, методично тонко подається потрібний матеріал, формуючи морально-етичну свідомість майбутніх випускників медичного університету.

В методику проведення занять включений і такий розділ як спільне обговорення із студентами і визначення ними наукових студентських робіт, які справляють позитивне враження на щорічних науково-практичних студентських конференціях, де студенти секції біоетики завжди нагороджується грамотами, подяками і відзнаками адміністрацією університету. Але вимога часу і актуальність дисципліни потребують мобілізації і узагальнення сучасного методичного матеріалу з дисципліни, що зумовило необхідність написання посібника з біоетики.

На Першому міжнародному і національному конгресі з питань біоетики 2001 р. нами було запропоновано для студентів медичних факультетів перенесення викладання курсу біоетики з 3-го на 5-й курс [10, 70]. Рівень свідомості студента 5-го курсу вимагав і іншого рівня методичного матеріалу, що і зумовило необхідність видання нового навчального посібника. В цей період були проведені науково-практичні конференції і семінари з питань біоетики міжнародного, національного та регіонального масштабу (147 публікацій), і на кожному з таких заходів проводилось обговорення майбутньої тематики посібника, викристалізувалась основна ідея, навколо якої будувався програмний матеріал.

Поповнився досвід роботи за рахунок спілкування з людьми інших регіонів, шкіл, де відрізнялося саме сприйняття предмету. Спільні напрацювання також увійшли в посібник.

Спілкування на міжрегіональному рівні уможливило виявити і узгодити важливі розбіжності різних шкіл і переконання їх у правоті нашого напрямку діяльності. Чому саме нашого напрямку? Бо він ґрунтується на персоналістичній біоетиці, яка онтологічно обґрунтована, на підвищенні кваліфікації з питань біоетики в м. Римі: в 1999 р. – "Теорія і методика професійної освіти" при КМАПО ім. П.Л. Шупика; в 2000 р. – "Дидактично-педагогічний напрямок в біоетиці", а в 2001 р. – "Підвищений рівень з біоетики" при Інституті біоетики Університету ім. А. Джемеллі, м. Рим; в 2005 р. – "Філософія" при НМУ ім. О.О. Богомольця; на захисті дисертації по темі біоетики, першому в Україні, де зосереджено увагу на особливостях біоетики як науки, її історичних коренях та зв'язках з іншими галузями знання; розкрито її епістемологічний статус, філософські та релігійні основи. Особлива увага зосереджена на теоретико-методологічних засадах біоетики, її зв'язках з деонтологією, філософською та християнською етикою. Один з моментів наукової новизни цієї роботи є аналіз законодавчих актів України в контексті біоетики, що дало змогу висловити ряд рекомендацій органам державного управління в сфері охорони здоров'я. В контексті вимог біоетики пропонується новий погляд і нове ставлення до проблеми алкоголізму, наркоманії, експериментування над людиною, трансплантації органів, евтаназії, абортів та контрацепції, прокреативних технологій. зародження поза організмом та клонування людини, що дозволяє не лише

вдосконалити українське законодавство щодо цих проблем, а й може викликати певний суспільний резонанс.

Саме тому написаний нами варіант посібника був підтриманий Головою комісії з питань біоетики при Кабінеті Міністрів України акад. Ю.І. Кундієвим і адміністрацією університету на чолі з ректором акад. Б.С. Зіменковським.

Матеріали нових методичних розробок, які планується видати, формуються під час роботи з'їздів та конференцій в спілкуванні з зарубіжними спеціалістами, такими як Е. Згреча, М. Каліпарі та інші, які надавали нам методичну, наукову та ідейну підтримку, розумно і з любов'ю керуючи нашою роботою. Відкритий також за їх сприяння і підтримки Інститут біоетики ім. Ярослава Базилевича – це перший крок і початок великої роботи. В цьому закладі заплановано навчати майбутніх спеціалістів з біоетики, і саме він повинен стати центром організаційно-методичної діяльності з поширення персоналістичної біоетики на Україні.

Навчальна робота

Набувши досвіду на стажуванні, передавали його, читаючи лекції.

Курс “Біоетика” читається як обов'язковий предмет навчального плану для студентів III курсу стоматологічного факультету та в елективному порядку для студентів II курсу фармацевтичного факультету та V курсу медичного факультету, “Християнська етика”, як елективний курс, для студентів II курсу стоматологічного факультету та I курсу фармацевтичного факультету, а також “Деонтологія в медицині” для студентів II курсу медичного, стоматологічного факультетів та іноземних студентів.

При кафедрі управління охороною здоров'я проводяться заняття з біоетики та християнської етики для слухачів циклів тематичного вдосконалення, передатестаційних і спеціалізації (2 лекції, 4 практичні і 1 семінарське заняття).

Започатковано викладання курсу “Біоетика” з 1999 р. у Львівській семінарії Святого Духа (для студентів VI курсу), з 2000 р. у Львівській богословській академії (студентам V курсу), з 2001 р. – у Львівському університеті “Ставропігон”, також проводилася співпраця з Львівським медичним коледжем післядипломної освіти, Львівською філією Люблінського університету (надання консультацій з наукових робіт, проведення лекцій з біоетики, які включають найважливіші питання курсу, допомога при проходженні практики). З 1999 року проводяться заняття з “Біоетики” для державних службовців у системі підвищення кваліфікації працівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України.

Для розгортання подальшої діяльності Інституту біоетики імені Ярослава Базилевича важлива підготовка майбутніх професійних кадрів з біоетики з числа випускників медуніверситету для опанування цього нового, важливого і складного предмету.

Створено осередки Інституту біоетики імені Ярослава Базилевича в інших областях України (Тернопільська, Закарпатська, Івано-Франківська, Волинська).

Ми будемо вдячні кожному, хто підтримає нас в цій роботі, хто разом з нами буде крокувати нога в ногу з найсучаснішими світовими тенденціями в Європейській нації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антологія біоетики / За ред. Ю. І. Кундієва. – Львів: БаК, 2003. – 592 с.
2. Біоетика – шлях до світових стандартів: Матеріали 2-го Міжнародного симпозіуму (4-7 жовтня 2005 р.). – Харків, 2005. – 197 с.
3. Біоетика: Програма курсу за вибором для студентів вищих навчальних закладів IV рівня акредитації / Ю.І. Кундієв, Б.С. Зіменковський, М.Р. Гжегоцький, Г.Т. Терешкевич та ін. – Київ. – 2004. – 16 с.
4. Глобальна біоетика: сучасні виміри, проблеми рішення: Матеріали III Міжнародного симпозіуму з біоетики (7 – 8 квітня 2004 р.). – К., 2004. – 200 с.
5. Другий національний конгрес з біоетики: Тези доповідей (29 вересня – 2 жовтня 2004 р.). – К., 2004. – 305 с.
6. Етика: сучасні модуси актуалізації: Матеріали доповідей та виступів міжнародної наукової конференції (20-21 квітня 2005 р.). – Київ: ВПЦ, 2005. – Ч.І. – 78 с.
7. Ефективність державного управління: Збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Української академії державного управління / За заг. ред. А.О. Чемериса. – Львів: ЛРІДУ УАДУ, 2002. – Випуск 1/2. – 464 с.

8. Матеріали Міжнародного симпозиуму з біоетики, присвяченого пам'яті В. Р. Поттера (4 – 6 березня 2002 р.). – К., 2002. – 243 с.
9. Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького / Редколегія: Р.Й. Кравців (головн. ред.) та інші. – Львів. – Том 8. - № 4 (31). – Частина 1. – 2006. – 292 с.
10. Перший національний конгрес з біоетики: Тези доповідей. – К., 2001. – 144 с.
11. Розвиток ідей біоетики у європейському контексті: Матеріали IV Міжнародного симпозиуму з біоетики (11-12 травня 2006 р.). – К.: Сфера, 2006. –160 с.
12. Смертна кара і евтаназія: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (21 грудня 2004 р.). – Краснодар. – 2004. – 156 с.
13. Сучасні проблеми біоетики: Робоча програма навчального курсу за вибором для студентів II курсу фармацевтичного факультету. Спеціальність: 7.110201 "Фармація". – Львів: ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2006. – 13 с.
14. Сучасні проблеми підготовки фахівців у вищих навчальних медичних та фармацевтичних закладах України: Матеріали доповідей науково-методичної конференції (26-27 жовтня 2000 р.). – Луганськ, 2000. – 442 с.
15. Тези доповідей VIII Конгресу Світової федерації українських лікарських товариств (13-17 серпня 2000 р.). – Львів-Трускавець, 2000. – 478 с.
16. Тези доповідей IX Конгресу Світової федерації Українських лікарських товариств присвячений 25-річчю СФУЛТ (19-22 серпня 2002 р., м. Луганськ). – Луганськ-Київ-Чикаго, 2002. – 510 с.
17. Тези доповідей X Конгресу Світової федерації Українських лікарських товариств (26-29 серпня 2004 р.). – Чернівці. – 704 с.
18. Тези доповідей XI Конгресу Світової федерації Українських лікарських товариств (28-30 серпня 2006 р.). – м. Полтава. – 800 с.
19. Терешкевич Г.Т. Біоетика: Програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних закладів освіти III-IV рівня акредитації. Спеціальності: 7.110101 "Лікувальна справа", 7.110104 "Педіатрія", 7.110105 "Медико-профілактична справа". – Львів: ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2005. – 38 с.
20. Терешкевич Г.Т. Біоетика: Програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації. Спеціальність: 7,110106 "Стоматологія". - Львів: ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2005. – 13 с.
21. Терешкевич Г.Т. Біомедична етика: Робоча програма навчального курсу за вибором для студентів II курсу фармацевтичного факультету. Спеціальність: 7.110206 "Клінічна фармація". – Львів: ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2006. – 13 с.
22. Терешкевич Г.Т. Розвиток біоетики в Україні (державно-управлінський аспект): Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02/ Львівський нац. мед. ун-тет ім. Данила Галицького. – Львів: ЛНМУ ім. Данила Галицького 2004. – 250 с.
23. Терешкевич Г.Т. Сучасні проблеми біоетики: Робоча програма навчального курсу за вибором для студентів II курсу фармацевтичного факультету. Спеціальність: 7.110201 "Фармація". – Львів: ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2006. – 13 с.
24. Философские проблемы биологии и медицины: Сб. статей по итогам конф. 9 декабря 2005 г. - Вып. 2 / Под ред. Моисеева В.И. – Воронеж: Научная книга, 2005. – 153 с.
25. Формування особистості студентів, як майбутніх фахівців лікарської справи, працівників охорони здоров'я та інших соціально – орієнтованих установ у контексті біоетики: Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції. ЛДМУ ім. Данила Галицького. (6-7 березня 2003 р.). – Львів. – 194 с.
26. Християнське милосердя і світська емпатія: деонтологічний аспект: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (7 жовтня 2005 р.). – Київ-Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 182 с.
27. Человек и мир человека: Научн. сб. – Вып. III. – Ч.1 - Россия, Рубцовск, Алтайский Край. – 2006. – 267 с.
28. Штучні репродуктивні технології та майбутнє України: Матеріали Міжнародного наукового симпозиуму з біоетики в рамках міжнародного конгресу сім'ї "Родина-дитина-держава" (15 травня 2003 р.). – К., 2003. – 101 с.